

สภาพและปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านของครูโรงเรียนประถมศึกษา

ในภาคกลาง

นายชฎิล เกษมสันต์

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาโสตทัศนศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

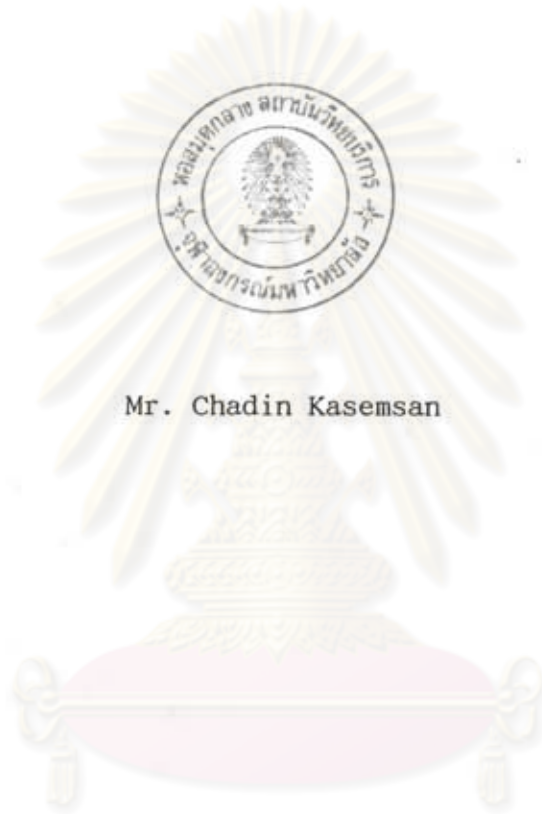
พ.ศ. 2537

ISBN 974-583-585-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

019064; 117371235

STATE AND PROBLEMS OF THE UTILIZATION OF INSTRUCTIONAL
FOLK MEDIA OF ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS
IN THE CENTRAL REGION

Mr. Chadin Kasemsan

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfilment of the Requirements
for the Degree of Master of Education

Department of Audio - Visual Education

Graduate school

Chulalongkorn University

1994

ISBN 974-583-585-4

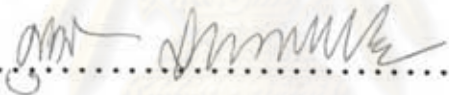
หัวข้อวิทยานิพนธ์ สภาพและปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านของครูโรงเรียน
 ประถมศึกษาในภาคกลาง
โดย นายชวุฒิ เกษมสันต์
ภาควิชา โสตทัศนศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.เชาวเลิศ เลิศขโรฬาร

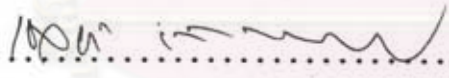

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

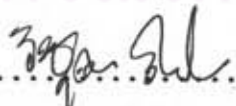

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรภักย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศุภกร สุวรรณาศรัย)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร.เชาวเลิศ เลิศขโรฬาร)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สมเชาว์ เนตรประเสริฐ)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.วิชุดา รัตนเพียร)

..... กรรมการ
(อาจารย์สมยศ สิงห์คำ)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

ชฎิล เกษมสันต์ : สภาพและปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคกลาง (STATE AND PROBLEMS OF THE UTILIZATION OF INSTRUCTIONAL FOLK MEDIA OF ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS IN THE CENTRAL REGION) อ.ที่ปรึกษา อ.ดร.ชาวลีศ เลิศชโลฬาร, 155 หน้า ISBN 974-583-585-4

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสภาพและปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคกลาง สื่อการเรียนการสอนที่บ้านในการศึกษาคือวัฒนธรรมท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างเป็นครูจำนวน 275 คน จากโรงเรียนใน 3 พื้นที่ ได้แก่ โรงเรียนในอำเภอเมือง, อำเภอรอบนอก และในตำบล

ผลการวิจัยพบว่า

1. สื่อที่บ้านในภาคกลางส่วนใหญ่ เป็นประเภทเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพการ - เกษตรกรรม รวมทั้งอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในครัวเรือน ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มของเครื่องมือ และอุปกรณ์ รองลงมาคือกิจกรรม และเมื่อนำสื่อที่บ้านมาจัดกลุ่มเป็นสื่อการเรียนการสอนที่บ้านแล้ว สื่อประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์ มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือสื่อประเภทกิจกรรม
2. ครูใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านน้อย และสื่อการเรียนการสอนที่บ้านที่ครูใช้นั้นเป็นสื่อประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์มากที่สุด รองลงมาคือกิจกรรม
3. ปัญหาในการใช้สื่อที่บ้านของครูส่วนใหญ่ขาดแคลนสื่อที่บ้านที่มีความสัมพันธ์กับเนื้อหา และขาดคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญในการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา โสภนศึกษา
สาขาวิชา โสภนศึกษา
ปีการศึกษา 2536

ลายมือชื่อนิสิต *บ. ก.*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *(ลายมือ)*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C 442008: MAJOR AUDIO-VISUAL EDUCATION

KEY WORD: INSTRUCTIONAL FOLK MEDIA/ ELEMENTARY SCHOOL/ THE CENTRAL REGION

CHADIN KASEMSAN : STATE AND PROBLEMS OF THE UTILIZATION OF INSTRUCTIONAL FOLK MEDIA OF ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS IN THE CENTRAL REGION. THESIS ADVISER : CHAWALERT LERTCHALOLARN, Ph.D. 155 pp. ISBN 974-583-585-4

The purpose this study was to survey the state and problems of the utilization of instructional folk media of elementary school teachers in the Central region. The folk media in this study were local culture. Two hundred and seventy-five elementary teachers in three school locations : urban, district, and rural areas, were participated in this study.

The findings indicated that :

1. The folk media in the central provinces were mostly tools for farming and house-hold equipment, which could be categorized as tools and equipment, followed by activities categories. However, when the folk media were being categorized as instructional media, the tools and equipment were out numbered the activities.

2. The teachers were seldom used instructional folk media, the teachers indicated that they used tools and equipment as the most, followed by the activities.

3. The problems of using the instructional folk media were lack of media for the subject content, and the lack of recommendation on using the folk media from the expert.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา..... โสตทัศนศึกษา

ลายมือชื่อนิติ..... *ช. น.*

สาขาวิชา..... โสตทัศนศึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *ค. น.*

ปีการศึกษา..... 2536

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ ด้วยความช่วยเหลือจากบุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะ อาจารย์ ดร.เชาวเลิศ เลิศชลพัธร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง จนสำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุภกร สุวรรณาศรัย รองศาสตราจารย์สมเชาว์ เนตรประเสริฐ และอาจารย์ ดร.วิชุดา รัตนเพียร ที่ท่านช่วยให้ข้อคิดเห็นต่างๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการวิจัย

ขอขอบพระคุณ คุณสมยศ สิงห์คำ ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่า มาเป็นกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ ขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม ที่ให้ข้อมูลรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับสื่อพื้นบ้าน ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา ที่ช่วยคัดเลือกสื่อพื้นบ้าน ขอบคุณผู้บริหารโรงเรียน และครู อาจารย์ทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยเป็นอย่างดี

ขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่ให้การสนับสนุน และช่วยเหลือในทุกๆด้าน จนการวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฉ

บทที่

1	บทนำ.....	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
	คำถามในการวิจัย.....	6
	ขอบเขตของการวิจัย.....	6
	คำจำกัดความของการวิจัย.....	7
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2	วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง.....	10
	การใช้สื่อการเรียนการสอน.....	10
	ความหมายของสื่อการเรียนการสอน.....	10
	ประเภทของสื่อการเรียนการสอน.....	12
	การใช้สื่อการเรียนการสอน.....	15

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

สื่อพื้นบ้าน.....	18
ความหมายของสื่อพื้นบ้าน.....	18
สื่อพื้นบ้านกับการเรียนการสอน.....	19
วัฒนธรรม.....	24
วัฒนธรรมพื้นบ้าน.....	24
ความหมายของวัฒนธรรมพื้นบ้าน.....	25
ประเภทของวัฒนธรรมพื้นบ้าน.....	26
คุณค่าของวัฒนธรรมพื้นบ้าน.....	30
ที่มาของวัฒนธรรมพื้นบ้าน.....	31
บทบาทและหน้าที่ของวัฒนธรรมพื้นบ้าน.....	33
วัฒนธรรมของภาคกลาง.....	36
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	40
ขั้นตอนการวิจัย.....	40
การเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	41
การสร้างเครื่องมือในการวิจัย.....	42
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	44
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของครูประถมศึกษา.....	46

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ตอนที่ 2 สภาพการวิจัยสื่อการเรียนการสอนที่บ้าน.....	54
ตอนที่ 3 สภาพและปัญหาการวิจัยสื่อการเรียนการสอนที่บ้าน.....	61
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	85
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	85
คำถามการวิจัย.....	85
วิธีดำเนินการวิจัย.....	86
สรุปผลการวิจัย.....	87
อภิปรายผลการวิจัย.....	98
ข้อเสนอแนะ.....	99
บรรณานุกรม.....	100
ภาคผนวก.....	104
ประวัติผู้วิจัย.....	155

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงความดีและร้อยละของครู จำนวนตามเพศ.....	46
2	แสดงความดีและร้อยละของภูมิลาเนาของครู.....	47
3	แสดงความดีและร้อยละของครู จำนวนตามเขตที่ตั้งโรงเรียน.....	48
4	แสดงความดีและร้อยละของประสบการณ์ในการสอนของครู.....	49
5	แสดงความดีและร้อยละของวิชาที่สอนของครู.....	50
6	แสดงความดีและร้อยละของระดับชั้นที่สอนของครู.....	51
7	แสดงความดีและร้อยละของการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมของครู..	52
8	แสดงความดีและร้อยละของการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับสื่อการเรียน การสอนของครู.....	53
9	แสดงความดีและร้อยละของสื่อพื้นบ้านและสื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน.....	54
10	แสดงความดีและร้อยละของสื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านและประเภท ที่ครูใช้มาก.....	55
11	แสดงความดีและร้อยละของสื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านและประเภท ที่ครูใช้มาก จำนวนตามเขตที่ตั้งโรงเรียน.....	56
12	แสดงความดีและร้อยละของความถี่ในการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน ของครู.....	58
13	แสดงความดีและร้อยละของประเภทสื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน ที่น่าจะใช้ เป็นสื่อการเรียนการสอนได้ และใช้ไม่ได้.....	59
14	แสดงความดีและร้อยละของประเภทสื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน ที่ครูรู้จัก และไม่รู้จัก.....	60
15	แสดงความดีและร้อยละของประเภทสื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านที่ครูระบุว่า ใช้มากที่สุด.....	61

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
16	แสดงความถี่และร้อยละของขั้นตอนในการสอนที่ครูใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน.....62
17	แสดงความถี่และร้อยละของวิชาที่ครูใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน.....63
18	แสดงความถี่และร้อยละของการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านสอนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและไม่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม.....64
19	แสดงความถี่และร้อยละของประเภทของสื่อการเรียนการสอนที่บ้านที่ครูระบุว่ามีมากที่สุด จำแนกตามเขตที่ตั้งของโรงเรียน.....65
20	แสดงความถี่และร้อยละของขั้นตอนในการสอนที่ครูใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน จำแนกตามเขตที่ตั้งของโรงเรียน.....66
21	แสดงความถี่และร้อยละของวิชาที่ครูใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน จำแนกตามเขตที่ตั้งของโรงเรียน.....67
22	แสดงความถี่และร้อยละของการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านสอนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและไม่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม.....68
23	แสดงความถี่และร้อยละของสื่อการเรียนการสอนที่บ้านที่ครูระบุว่าอยากใช้มากที่สุด จำแนกตามประเภทของสื่อ.....69
24	แสดงความถี่และร้อยละของขั้นตอนในการสอนที่ครูใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน.....70
25	แสดงความถี่และร้อยละของวิชาที่ครูอยากใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน...71
26	แสดงความถี่และร้อยละของการอยากใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านสอนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและไม่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม.....72
27	แสดงความถี่และร้อยละของประเภทของสื่อการเรียนการสอนที่บ้านที่ครูระบุว่าอยากใช้มากที่สุด จำแนกตามเขตที่ตั้งของโรงเรียน.....73

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่

28	แสดงความถี่และร้อยละของขั้นตอนในการสอน ที่ครูอยากใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน จําแนกตามเขตที่ตั้งของโรงเรียน.....	74
29	แสดงความถี่และร้อยละของวิชาที่ครูอยากใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน จําแนกตามเขตที่ตั้งของโรงเรียน.....	75
30	แสดงความถี่และร้อยละของการอยากใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน สอนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและไม่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม จําแนกตามเขตที่ตั้งโรงเรียน.....	76
31	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเหตุผลในการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านของครู จําแนกตามเขตที่ตั้งโรงเรียน.....	77
32	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเหตุผลที่ไม่ได้ใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านที่อยากใช้ของครู จําแนกตามเขตที่ตั้งโรงเรียน.....	79
33	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของปัญหาในการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน ของครู จําแนกตามเขตที่ตั้งโรงเรียน.....	81
34	แสดงความถี่และร้อยละของแหล่งที่มาของสื่อการเรียนการสอนที่บ้าน ที่ครูใช้ จําแนกตามเขตที่ตั้งโรงเรียน.....	83

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	แสดงค่าร้อยละของสื่อพื้นบ้านและสื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน.....	87
2	แสดงค่าร้อยละ ของสื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน ที่ครูระบุว่ามีมากที่สุด จำแนกตามเขตที่ตั้งโรงเรียน.....	89
3	แสดงค่าร้อยละของขั้นตอนในการสอน ที่ครูใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน จำแนกตามเขตที่ตั้งของโรงเรียน.....	89
4	แสดงค่าร้อยละของวิชาที่ครูใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน จำแนกตามเขตที่ตั้งของโรงเรียน.....	90
5	แสดงค่าร้อยละของการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน สอนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและไม่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม จำแนกตามเขตที่ตั้งของโรงเรียน.....	90
6	แสดงค่าร้อยละของประเภทของสื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน ที่ครูระบุว่าอยากใช้มากที่สุด จำแนกตามเขตที่ตั้งของโรงเรียน.....	91
7	แสดงค่าร้อยละของขั้นตอนในการสอน ที่ครูอยากใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน จำแนกตามเขตที่ตั้งของโรงเรียน.....	92
8	แสดงค่าร้อยละของวิชาที่ครูอยากใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน จำแนกตามเขตที่ตั้งของโรงเรียน.....	92
9	แสดงค่าร้อยละของการอยากใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน สอนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและไม่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม จำแนกตามเขตที่ตั้งของโรงเรียน.....	93
10	แสดงค่าเฉลี่ยของเหตุผลในการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านของครู จำแนกตามเขตที่ตั้งของโรงเรียน.....	94

สารบัญแผนภูมิ (ต่อ)

แผนภูมิที่	หน้า
11	แสดงค่าเฉลี่ยของเหตุผลที่ไม่ได้ใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน ที่อยากใช้ของครู จำนวนตามเขตที่ตั้งโรงเรียน.....95
12	แสดงค่าเฉลี่ยของปัญหาในการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านของครู จำนวนตามเขตที่ตั้งโรงเรียน.....96
13	แสดงค่าร้อยละของแหล่งที่มาของสื่อการเรียนการสอน ที่บ้านที่ครูใช้ จำนวนตามเขตที่ตั้งโรงเรียน.....97

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย